

a szakembereket számos tanítás-módszertani változtatás kezdeményezésére készítette, azonban az olvasási tantervekben és a módszertanban napjainkig nem történt olyan lényeges módosítás, ami jelentős teljesítményjavulást eredményezett volna (Báthory, 2000). Mindez tükrözi, hogy bár a könyv közel egy évtizede jelent meg, mondanivalója napjainkban éppolyan érvényes és aktuális, mint a megjelenés idején.

Irodalomjegyzék

Báthory Zoltán (2000): *Tanulók, iskolák, különbségek: egy differenciális tanításmélet vázlata*. OKKER, Budapest.

Józsa Krisztián és Steklács János (2009): Az olvasástanítás kutatásának aktuális kérdései. *Magyar Pedagógia*, 109. 4. sz. 365–397.

Kinney, M. B. (2006): *A No Child Left Behind* közoktatási törvény az USA-ban: Mit tanultunk négy év alatt? *Magyar Pedagógia*, 106. 1. sz. 29–42.

Snow, C. E., Griffin, P. és Burns, M. S. (2005, szerk.): *Knowledge to Support the Teaching of Reading: Preparing Teachers for a Changing World*. Jossey-Bass, San Francisco.

Tóth Edit (2010): Tesztalapú elszámoltathatóság a közoktatásban. *Iskolakultúra*, 20. 1. sz. 60–78.

Hódi Ágnes

tudományos segédmunkatárs,
MTA-SZTE Képességfejlesztés Kutatócsoport

Török Tímea

PhD-hallgató,
SZTE Neveléstudományi Doktori Iskola

Nyelvre és poétikára koncentrálna

Petri György költészetéről a szerző életében két monográfia született, e két művel párhuzamosan számos kritika, esszé, irodalomtörténeti és versértelmezés látott napvilágot. Az életmű lezárulta óta váratott magára egy összefoglaló, kiemelt figyelemmel a szövegekre koncentrálna, értekező-elemző monográfia.

Horváth Kornélia könyve *A magyar verstani tradíció és a kortárs magyar líra* projekt című OTKA-pályázat keretében valósult meg, mely projekt fő hívószavai a Petri-monográfiában is visszaköszönnek. A szerző fokozott figyelmet szentel az egyes szövegek nyelvi-poétikai vizsgálatának, diszkurzív interpretációjában olyan komplex, szemantikai-szintaktikai és nem utolsósorban verstani sajátosságokra koncentrálna, amelyek egyszerre értelmezik újra a Petri-életmű univerzális sajátosságait, ugyanakkor az interpretációs szemlélet változását követve új irányokból közelítenek java-részt olyan szövegekhez, amelyeket eddig

nem vagy alig vizsgált részletesebben a kritikai recepció.

A monográfia bevezetőjében a szerző rövid áttekintést ad az eddig megjelent – Fodor Géza (1991) és Keresztury Tibor (1998) által írt – monográfiákról. Az áttekintés mellett pedig egyértelműen lefekteti a mű főbb céljait: míg a korábbi elemzések Petri műveit rendszerint az esztétikai beállítódás és egyfajta egzisztenciál-poétikai megközelítés nyomán vizsgálták, addig Horváth Kornélia – ahogy ezt a kötet alcíme, a *Poétikai monográfia* megnevezés is jelzi – a versnyelvi-poétikai közelítésmódot teszi meg elemzéseinek alapjává. Interpretációjában egyszerre koncentrálna

költői beszédmodalításra, a költői-nyelvi artikuláció és szövegekészítő gyakorlat vizsgálatára, valamint a Petri-szövegek nyelvi-poétikai megalkotottságára. A monográfia minden elemzése ezért következetesen felépített, határozott értelmezési és szövegelemzési koncepciót tár fel olvasója előtt, melyek nemcsak a Petri-szövegek esetében, de bármely más lírai szöveg elemzésénél termékeny fogódzópontokat adhatnak. Részletes, a szövegek mikroszintjére is fokozott figyelemmel koncentráló szövegelemzéseit tekintve mindenképpen hiánypótló könyvvel állunk szemben.

A bevezető gondolatok után a tanulmánykötet második és harmadik fejezete rögtön a versértelmezés sűrűjébe viszi olvasóját. A fent említett értelmezési elveket mozgósítva közelít először a *Magyarázatok M. számára* című első, majd az *Amíg lehet* című utolsó kötetéhez.

A költő első kötetének elemzésekor a magyarázat műfajának vizsgálata, valamint az életrajziség, személyesség problematikája kerül előtérbe. A versszövegek mellett Petri nyilatkozatai is ellentmondásosak tekintetben: a fejezet sok interjúrészlettel dolgozik, melyek amellet, hogy érdekes és kulcsfontosságú források, produktív adalékokként szolgálnak a „szerzői” és szövegi, versnyelvi én re-artikulációjának vizsgálatához. Az *Amíg lehet* kötetrel foglalkozó fejezet talán a monográfia egyik legértékesebb része, hiszen az életmű lezáródása óta senki nem vizsgálta

ilyen részletességgel ezt a recepció által is a legmegosztóbb kötetként aposztrofált szövegegyüttest. Horváth Kornélia szerint a sokszor öntörvényűnek ható, heterogén szövegek mégis egy szigorúan megkomponált szövegkonstrukció elemei, különös tekintettel a kötet első és utolsó harmadára. Elemzéseiben a szerző a kötet fő motívumvilága (halál, elmúlás) mellett a nyelv hangzó és formaképző erejére koncentrált, különös tekintettel a paranomázia jelenségére. A halál mint fő téma, sőt, mi több, mint nyelvi anyag Horváth Kornélia véle-

ménye szerint a szövegek központúságra és az autoreflexivitásra irányítja a figyelmet, azonban rövidebb szövegelemzéseiben nemcsak ennek kimutatására, hanem a kötetben fellelhető allúziók és intertextusok (József Attila, Babits, Kosztolányi) feltárására is vállalkozik.

A soron következő, negyedik fejezetben (*Petri „költészet-elmélete”*) a szerző Petri interjúinak és esszéinek segítségével mutatja be a költő líraelméletét. Habár korántsem beszélhetünk szisztematikus költészetfilozófiáról, mégis fontos megállapításokat közöl Petri ezekben az írásaiban a költészet-

ről, a költő szerepéről, a művészetéről mint technikai problémáról. Utóbbi kulcsfontosságú gondolat, hiszen ez újfent a formai-poétikai megalkotottságra irányítja a figyelmet. Horváth Kornélia külön kitér az 1998-ban megjelent *Nomen est omen. A líra általános elmélete* című Petri-műre, amelyben a költő a kizárólag lírai szövegekre jellemző sajátosságok feltárását

Az Amíg lehet kötetrel foglalkozó fejezet talán a monográfia egyik legértékesebb része, hiszen az életmű lezáródása óta senki nem vizsgálta ilyen részletességgel ezt a recepció által is a legmegosztóbb kötetként aposztrofált szövegegyüttest. Horváth Kornélia szerint a sokszor öntörvényűnek ható, heterogén szövegek mégis egy szigorúan megkomponált szövegkonstrukció elemei, különös tekintettel a kötet első és utolsó harmadára. Elemzéseiben a szerző a kötet fő motívumvilága (halál, elmúlás) mellett a nyelv hangzó és formaképző erejére koncentrált, különös tekintettel a paranomázia jelenségére.

kísérli meg, különös tekintettel a verstani szervezethez, a líra nemzeti nyelvhez kötöttségére (kvázi a vers lefordíthatatlanságának kérdésére) és a műalkotások episztemológiai természetére.

A monográfia következő fejezetei a korábbiakkal ellentétben egy-egy kiválasztott versszöveg vizsgálatára koncentrálnak. A *Vershangzás, hagyománykapcsolat, autopoézis* fejezetben először a *Már reggel van*, majd az *Egy versküldemény mellé* című szövegek kerülnek az elemző terítékére. Előbbinél a verstéma, a ritmikai sajátosságok, az allúziók, a szintaktikai szerveződés és a hangtani vizsgálat, utóbbinál a versszöveg mint ars poétikus közlemény, valamint a „repedés” és az „anyaghiba” metaforáinak kibontása és más kontextusban való vizsgálata kerülnek előtérbe. A kötet hatodik fejezete (*Irónia és nyelvi én-konstrukció*) a Petri-költészet kapcsán a recepció által kulcsfontosságú elemként emlegetett trópus szövegkonstrukciós szerepére koncentrálnak. A korábbi megállapításokkal ellentétben, amelyek egyértelműen szétválasztják az iróniát a nyelvi én-konstrukciótól, Horváth Kornélia elemzésében az iróniát mint a szubjektum aktivitását és nyelvi eredetét vizsgálja a *4. bagatelle* és az *Ónarckép 1990* című versszövegek segítségével. Kierkegaard (az irónia a szubjektum alapkérdése) és Paul de Man (az irónia veszélye hatástalaníthatatlanságában rejlik) téziseiből kiindulva a szövegek vizsgálata során a következő konklúziót vonja le: az irónia rögzítése maga a költői tevékenység.

Az ironikus szövegek vizsgálatának következő pontja *A versnyelv ironikus erotikája* című alfejezet, amely az *Erotikus* című verset veszi górcső alá, különös tekintettel a szöveg aposztrófikus sajátosságára, hangzásbeli szervezethez, valamint a kimondhatatlan mint nyelvi téma problematikájára.

Ahogy már korábban említettük, a kötet „poétikai monográfia”, így a versszövegek részletes elemzése során elengedhetetlen a versritmus tüzetes vizsgálata. A *Ritmus és intertextualitás* című fejezetben szintén két vers kerül részletes elemzés-

re – *Egy őszi levélre, A hagyma szól* –, elsőként a ritmikai, majd az intertextuális kapcsolatok feltárását megcélzó értelmezés során. A szerző különösen hangsúlyos pontként értelmezi a versritmus eltéréseit, mivel szerinte a ritmikai váltás retorikai alakzatként működik, s emellett kitér a versritmus által kiemelt ’üvegpatkány’ és ’levélasszony’ szavak részletes motivikus és intertextuális vizsgálatára. *A hagyma szól* című elemzés a korábban már megjelent *Tühegyen* tanulmánykötet elemzését viszi tovább és egészíti ki az irodalomhoz és a nyelv történetiségéhez való sokszálú kapcsolódási rendszer feltárásával és a szöveg nyelvi eljárásainak vizsgálatával.

A tanulmánykötet záró, nyolcadik fejezete a *Kontextusok* címet viseli, melynek első fejezetében („Magyarázatok”) a szerző Petri György-, Dante- és Szabó Lőrinc-szövegek kapcsolódási pontjait tárja fel, majd a *Hagyománytör(tén)és, avagy egy poétikai (anti)kapcsolat* című alfejezetben Petri és Kosztolányi költészetének rokon vonásait vizsgálja elsősorban a paródia és az eltávolító irónia, valamint a költészettel kapcsolatos hasonló nézeteik jegyében.

Horváth Kornélia Petri-monográfiája nem a teljes életműre, hanem egy-egy szövegre, szövegcsoportra koncentrálnak: a koncentrálnak pedig kulcsfontosságú szó a kötettel kapcsolatban, hiszen határozottan szövegközeli értelmezéseket kap az olvasó. A nyelvi-poétikai szöveginterpretáció következetes, nyelvezetében érthető és logikus. A korábban megjelent Petri-értelmezések termékeny továbbgondolása ez a kötet, amely minden fejezetében képes valami újdonságot hozzáadni az interpretációs szemlélet folyamatos változásának jegyében az életmű mindig megújuló újraolvasásához.

Horváth Kornélia (2012): *Petri György költői nyelvéről. Poétikai monográfia*. Ráció, Budapest.

Varró Annamária

PhD-hallgató,
PPKE Irodalomtudományi Doktori Iskola